

Nastavak proizvodnje bioagenasa u Bugarskoj

Автор(и): проф. д-р Вили Харизанова, от Аграрен университет в Пловдив; Людмил Стоянов, Органик Инвест
Биозащита

Дата: 13.08.2021 Брой: 8/2021

Dobra vest je da će se, nakon gotovo 30 godina prekida, bioagensi ponovo proizvoditi u Bugarskoj. Od ove godine, poljoprivredni proizvođači u našoj zemlji moći će da nabave domaće bioagense.

Kompanija „Organic Invest Biosecurity“, u partnerstvu sa jednom od najvećih laboratorija u Evropi za proizvodnju entomofaga – „Agronomica“, sa preko 25 godina iskustva u proizvodnji bioloških sredstava za zaštitu biljaka, inicijalno će ponuditi 3 bioagensa: trihogramu, habrobrakona i običnu zlatočku.

Trenutno, uprkos ogromnoj potrebi za bioagensima, poljoprivredni proizvođači mogu da ih naruče samo iz inostranstva. Brojne kompanije su uvoznici bioagenasa, ali domaće proizvodnje nema. Žalosno je što u zemlji

koja je nekada bila među svetskim liderima po proizvodnji i primeni bioagenasa po jedinici površine, nije ostala ni jedna funkcionalna biofabrika.

Istorija proizvodnje bioagenasa u Bugarskoj

Bioagensi, kao prirodni neprijatelji štetočina na mnogim usevima, imaju bogatu istoriju u našoj zemlji. Dubinske studije o pitanjima biološke kontrole započele su 1950-ih godina na Institutu za zaštitu biljaka (IZB), a 1956. godine na Šumarskom istraživačkom institutu. Godine 1961. osnovan je odsek na IZB-u, koji je kasnije prerastao u Problemsku laboratoriju za biološku i integralnu zaštitu, gde se obavljalo intenzivno istraživačko-razvojno delo.

1968–1969. godine stvorene su prve proizvodne biolaboratorije u Petriču (za biološku kontrolu određenih karantinskih štetočina) te u Veliko Tarnovu, Plovdivu i Plevnu za proizvodnju trihograme. Početkom 1970-ih, biolaboratorije su počele sa radom u selu Kovačica, region Montana, kao i u Vraci, Staroj Zagori, Vidinu, Razgradu, Šumenu, selu Vetrino, region Varna, i Pazardžiku, uglavnom za proizvodnju trihograme i nekih bioagenasa za zaštićeni prostor.

U periodu 1974–1990. osnovano je 21 biolaboratorija i biofabrika za industrijsku proizvodnju parazitoida larvi *Encarsia formosa*, predatorskih grinja *Phytoseilus persimilis* i *Amblyseius cucumeris*, predatorske stenice *Macrolophus caliginosus*, predatorske mušice žučarke *Aphidoletes aphidimyza* i parazitoida *Prospaltela (Encarsia) berlezei*. Godišnja proizvodnja od 900 do 1010 kg parazitoida jaja *Trichogramma spp.*, svrstavala je našu zemlju na treće mesto u svetu, posle Rusije, Meksika i Brazila. Trihograma je primenjivana na oko 300.000 ha kukuruza, šećerne repe, kupusa, karfiola i paprike protiv kukuruznog plamenca, sovica i drugih.

U manjim laboratorijama proizvodile su se zlatooke (*Chrysopa spp.*), muhe sirfide (*Episyrphus balteatus*) i bubamare, a na Poljoprivrednom univerzitetu osnovana je biolaboratorija za proizvodnju predatorske stenice *Podisus maculiventris* kao bioagensa za suzbijanje koloradskog krompirovog buba. Za suzbijanje gubara u šumama, u Sofiji se proizvodio parazitoid jaja *Ooencyrtus kuvanae*.

Nakon 1990. godine, iz raznih razloga – ukidanja postojećih regionalnih struktura, koje su bile glavni potrošači bioagenasa, kao i niza drugih – postala je neophodna zatvaranje biolaboratorija.

Istovremeno, globalni trend je bio ka širenju proizvodnje i primene bioagenasa. Svake godine na tržištu se pojavljuju novi proizvodi: predatorski i parazitski insekti i grinje, mikrobiološki preparati, feromoni i brojna druga

alternativna sredstva za zaštitu biljaka, koja omogućavaju potpunu kontrolu štetočina ne samo u zaštićenom prostoru, već i na otvorenom polju kod većine useva.

Prateći Direktivu br. 2092/91 Evropske komisije o životnoj sredini, Direktivu 128/2009 o održivoj upotrebi pesticida, Zeleni dogovor i, konkretnije, strategiju „Od farme do viljuške“, pristup poljoprivrednoj proizvodnji i zaštiti biljaka se suštinski promenio. Alternativna sredstva i metode zameniće do nedavno najšire primenjivanu hemijsku metodu. Potražnja za takvim alternativnim sredstvima u našoj zemlji stalno raste, dok je ponuda nedovoljna.

Upravo iz ovih razloga, pojava proizvođača bioagenasa u našoj zemlji je dugo iščekivana vest. Prva 3 bioagensa (trihograma, habrobrakon i zlatooka) biće na tržištu već ove godine.

Za ispuštanje navedenih bioagenasa koristiće se savremeni беспилотни i pilotirani letelici najnovije generacije.

Očekujte više informacija o proizvedenim bioagensima u narednim izdanjima časopisa i na veb sajtu.